

Sygn. akt IV U 389/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2022 roku

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Alicja Kowalska – Kulik

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewa Rusnarczyk

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2022 roku w Nowym Sączu

na rozprawie

odwołania S. N.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno – Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

z dnia 7 czerwca 2017 roku znak: (...)

w sprawie S. N.

przeciwko Zakładowi Emerytalno – Rentowemu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o wysokość emerytury policyjnej

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala wysokość emerytury przysługującej S. N. z pominięciem art. 15c ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin – od dnia 1 października 2017 roku.

Sygn. akt IV U 389/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 9 lutego 2022 roku

Decyzją z dnia 7 czerwca 2017 roku, znak: (...) Dyrektor Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. - na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r. poz. 708 ze zm.) oraz na podstawie otrzymanej z IPN informacji Nr 287473/2017 z dnia 4 kwietnia 2017 roku - ustalił S. N. wysokość emerytury policyjnej w kwocie 2 069,02 zł brutto - od dnia 1 października 2017 roku.

Od powyższej decyzji odwołała się S. N., zarzucając naruszenie: art. 2, art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, art. 30 oraz art. 47 Konstytucji RP w zw. z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 32 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o Ochronie

Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w zw. z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 i 2 oraz art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 6 ust. 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w zw. z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w zw. z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Odwołująca podniosła, że służbę w MO pełniła od lutego 1958 r. jako telefonistka na (...), skąd w marcu 1959 r. została przeniesiona do Sekcji Dalekopisów, która podlegała pod Służbę Bezpieczeństwa. Tam pracowała do 31 stycznia 1961 r., przebywając w międzyczasie na urlopie macierzyńskim od 2 czerwca 1960 r. do 12 października 1960 r. Od 1 lutego 1961 r. pracowała w (...) w K., w której to jednostce (MO, a potem Policja) pracowała do 25 maja 1994 r. (w Sekcji Statystyki, a następnie Wydziale Dochodzeniowo-Śledczym (...) K.- N. H.). Odwołująca wskazała, iż praca w spornym okresie polegała na odbieraniu telegramów, a obniżenie świadczenia emerytalnego jest nieuzasadnioną represją. Wskazując na powyższe odwołująca wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie jej świadczenia emerytalnego w dotychczasowej wysokości.

W odpowiedzi na odwołanie Dyrektor Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. wniósł o jego oddalenie, podnosząc, że zaskarżona decyzja została wydana zgodnie

z obowiązującym prawem. W piśmie z dnia 14 czerwca 2021 roku (k. 89-91) organ emerytalny wskazał, że samodzielnie nie dokonuje kwalifikacji służby na rzecz „totalitarnego państwa”, które to pojęcie znalazło się w ustawie, lecz oparł się na stanowisku IPN, co do przebiegu służby odwołującej się. Z uwagi na powyższe organ rentowy podniósł, iż tylko IPN może potwierdzić prawidłowość informacji o przebiegu służby. W związku z uchwałą SN z dnia 16 września 2020 roku, sygn. akt III UZP 1/20 organ rentowy podniósł, że nie podziela stanowiska zaprezentowanego przez Sąd Najwyższy w uchwale nakazującej badanie zakresu odpowiedzialności indywidualnej danego funkcjonariusza, albowiem jest to sprzeczne z celem ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku. Nowe regulacje ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy nie pozwalają bowiem na analizę przebiegu służby danego funkcjonariusza na rzecz totalitarnego państwa pod kątem rodzaju wykonywanych przez niego czynności, zadań, zaangażowania w służbie, czy też pełnionej funkcji, lecz dla wywołania skutku w postaci obniżenia emerytury policyjnej wskazują wyłącznie na fakt upełnienia służby w instytucjach, o których mowa w art. 13 b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym. W sprawie – w ocenie organu emerytalnego – należałoby raczej badać zakres zadań danej formacji, w której służyła ubezpieczona, oraz wkład tej formacji w funkcjonowanie ówczesnego aparatu bezpieczeństwa.

Bezspornym w sprawie jest, że S. N. ma przyznaną emeryturę policyjną od 1 czerwca 1994 r.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2017 roku ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego i Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. 2016, poz. 2270), w dniu 4 kwietnia 2017 roku Instytut Pamięci Narodowej sporządził informację o przebiegu służby, z której wynikało, że S. N. pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13 b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. w okresie od 1 marca 1959 do 31 stycznia 1961 roku. W piśmie z dnia 2 października 2018 r. IPN wskazał, iż dokumenty zawarte w aktach osobowych wskazują, iż S. N. w w/w okresie pełniła służbę na rzecz państwa totalitarnego w myśl art. 13 b ust. 1 pkt 5 litera b tiret czwarte.

(**dowód:** informacja o przebiegu służby nr (...), k.6 akt emerytalnych, pismo IPN k. 18)

S. N. urodziła się (...). Posiada tytuł (...) oraz ma wykształcenie wyższe – mgr administracji, ukończyła też szkołę oficerską. Z dniem(...) roku odwołująca się rozpoczęła służbę w Komendzie Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w K. stanowisku telefonistki w Wydziale (...). Od 1 marca 1959 roku została przeniesiona do Samodzielnej Sekcji A na stanowisko telegrafisty (sekcja ta podlegała Służbie Bezpieczeństwa). Służba S. N. na stanowisku telegrafistki w samodzielnej sekcji A polegała na nadawaniu i przyjmowaniu telefonogramów przez techniczne środki

łącności przewodowej (dalekopisy, telefony), prowadzeniu ewidencji telefonicznej i wydawaniu ich adresatom. Odwołująca przyjmowała telegramy (wydruki z dalekopisu) z całego województwa (...) z zakresu całej przestępczości. Przekazywała te telegramy do sekretariatu przy sekcji (...). Ponadto nadawała telegramy do jednostek milicji. Telegramy dotyczyły przestępstw takich jak włamania, kradzieże, gwałty. W trakcie pracy odwołująca nie podejmowała żadnych czynności, które mogłyby godzić w prawa obywatelskie i wolności osobiste innych osób. Nie podejmowała żadnych czynności skierowanych przeciwko opozycji w kraju. Nie wykonywała czynności wywiadowczych lub kontrwywiadowczych. Od 2 czerwca 1960 r. przez okres trzech miesięcy odwołująca przebywała na urlopie macierzyńskim. Po powrocie z urlopu wniosowała o przeniesienie jej z Sekcji(...). Od 1 lutego 1961 r. została przeniesiona do Sekcji Statystyki MO (jako referent). Od 1 marca 1965 roku została przeniesiona na własną prośbę do(...)MO w N. H. na stanowisko referenta, od 1 stycznia 1967 roku została podoficerem dochodzeniowym, od 1 października 1968 roku referentem Sekcji Operacyjno - Dochodzeniowej do spraw walki z przestępstwami gospodarczymi. Od 1 października 1970 roku odwołująca została inspektorem Wydziału Dochodzeniowego, od 17 marca 1989 roku starszym inspektorem Wydziału Dochodzeniowego. Od dnia 14 sierpnia 1990 roku S. N. została Naczelnikiem Wydziału Dochodzeniowego K. W.. Ze służby została zwolniona z dniem 25 maja 1994 roku, przeszła na emeryturę

Odwołującej przyznano emeryturę policyjną od 1 czerwca 1994 roku. Do wysługi emerytalnej zaliczono S. N. służbę w wymiarze 36 lat, 3 miesięcy, 25 dni. Z uwagi na niezdolność do pełnienia służby odwołująca spełniała również warunki do renty inwalidzkiej, którą jej przyznano od 1 czerwca 1994 roku.

(**dowód:** opinia służbowa, k. 49 akt osobowych, przebieg służby, k.39 – 43 akt osobowych, k. 4 akt osobowych, wnioski personalne, k. 44 akt osobowych, przeniesienie, k. 47 akt osobowych, decyzja o ustaleniu prawa do emerytury milicyjnej, k. 15 akt emerytalnych, decyzja o przyznaniu prawa do milicyjnej renty inwalidzkiej, k. 16 akt emerytalnych, zeznania odwołującej się od min. 00:02:44, k 131 - verte)

Wysokość emerytury policyjnej odwołującej się po waloryzacji na dzień 1 marca 2017 roku wynosiła 4423,10 zł.

(**dowód:** decyzja z 27 lutego 2017 roku, k. 5 akt rentowych)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, której wiarygodności i mocy dowodowej nie kwestionowała żadna ze stron postępowania. Sąd przesłuchał również odwołującą na okoliczność przebiegu jej służby w spornym okresie. Zeznaniami odwołującej Sąd dał wiarę w całości, albowiem są one zgodne z danymi zawartymi w jej aktach osobowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie S. N. zasługuje, w ocenie Sądu, na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było rozstrzygnięcie czy istniały podstawy do ponownego ustalenia zaskarżoną decyzją świadczenia emerytalnego odwołującej od dnia 1 października 2017 roku. Organ emerytalny wskazywał, że obowiązujące przepisy rangi ustawowej zobowiązywały go do ponownego obliczenia emerytury S. N., przy uwzględnieniu treści informacji z IPN wskazującej na jej służbę na rzecz totalitarnego państwa, wydanej na podstawie art. 13a ust.1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. 2016 r., poz. 2270). Odwołująca wnosila o zmianę decyzji, kwestionując uznanie, że jej służba w okresie od 1 marca 1959 r. do 31 stycznia 1961 roku była wykonywana na rzecz totalitarnego państwa oraz podnosiła szereg zarzutów dotyczących sprzeczności przepisów zastosowanych przez organ emerytalny z Konstytucją RP oraz postanowieniami Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Podstawę wydania zaskarżonej decyzji stanowiły przepisy ustawy z dnia

18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin ze zmianami wprowadzonymi na mocy art. 1 ustawy nowelizującej z 16 grudnia 2016 roku. Powyższa nowelizacja jest już kolejną (drugą) regulacją powodującą obniżenie emerytur osobom, które pełniły „służbę w organach bezpieczeństwa PRL” (obecnie „służbę na rzecz państwa totalitarnego”). Ustawą z 23 stycznia 2009 roku (Dz. U. z 2009 roku nr 24, poz. 118) obniżono bowiem po raz pierwszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa do 1990 roku z 2,6% do 0,7%.

Należy wskazać również, że kwestia zgodności z Konstytucją RP przepisów art. 15c i art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej,

w brzmieniu nadanym przez wskazany wyżej art. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin jest przedmiotem pytania prawnego skierowanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie do Trybunału Konstytucyjnego. Sprawa zawisła przed Trybunałem Konstytucyjnym w dniu 27 lutego 2018 roku pod sygnaturą P 4/18

i do chwili obecnej nie zapadło rozstrzygnięcie. W ocenie Sądu orzekającego

w niniejszej sprawie nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy, mimo braku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Na możliwość rozpoznawania indywidualnej sprawy bez konieczności oczekiwania na wyrok Trybunału Konstytucyjnego zwrócił uwagę m.in. Sąd Apelacyjny w Krakowie w analogicznej sprawie (sygn. III AUz 267/19), wskazując, że zawieszenie postępowania celem oczekiwania na rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego godzi w prawo strony do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust.1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności).

Jak wskazano wyżej, podstawę wydania zaskarżonej decyzji stanowiły przepisy ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin ze zmianami wprowadzonymi na mocy art. 1 ustawy nowelizującej z 16 grudnia 2016 roku (Dz.U. 2016 r., poz. 2270). W/w ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2017 roku wprowadzając do zmienianej ustawy m.in. art. 13b, ustalający katalog cywilnych i wojskowych instytucji i formacji, w których służba w okresie od dnia 22 lipca 1944 roku do dnia 31 lipca 1990 roku jest uznawana za służbę na rzecz totalitarnego państwa. Ustawa zmieniająca wprowadziła także w art. 15c zasady obliczania wysokości emerytury dla osób, które pełniły służbę na rzecz totalitarnego państwa. Zgodnie z brzmieniem art. 15 c ust. 1 w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 roku, emerytura wynosi:

- 1) 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b;
- 2) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, la oraz 2-4.

Powołany przepis zawiera także obostrzenie zawarte w ust. 3, zgodnie z którym wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Stosownie do art. 15c ust. 4 ustawy w celu ustalenia wysokości emerytury, zgodnie z ust. 1-3, organ emerytalny występuje do Instytutu Pamięi Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji, o której mowa w art. 13a ust. 1. Ustawodawca zobowiązał tym samym organ emerytalny do wszczynania z urzędu postępowania w przedmiocie ponownego ustalenia prawa do świadczeń i wysokości świadczeń stosownie do wyżej wymienionych przepisów.

Organ emerytalny, wydając zaskarżoną decyzję, powoływał się na informację o przebiegu służby S. N. z dnia 4 kwietnia 2017 roku, nr (...) sporządzoną przez Instytut Pamięci Narodowej. W oparciu o powyższe zaświadczenie organ rentowy dokonał ponownego przeliczenia świadczenia przysługującego odwołującej się.

Należy wskazać, że w orzecznictwie sądów ukształtował się pogląd, iż sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji organu emerytalnego w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej i renty policyjnej byłych funkcjonariuszu (żołnierzy) instytucji formacji wskazanych w w/w przepisach, nie jest związany treścią informacji IPN zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Związanie to obejmuje jedynie organ emerytalny, który przy wydawaniu decyzji musi kierować się danymi zawartymi w informacji o przebiegu służby. Ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą natomiast wiązać sądu - do którego wyłącznej kompetencji (kognicji) należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do emerytury policyjnej i jej wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna ustalonych faktów (tak m.in. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 9 grudnia 2011 roku II UZP 10/11.). W uchwale z dnia 16 września 2020 roku (sygn. III UZP 1/20), Sąd Najwyższy – powołując się także na uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 11 stycznia 2012 roku K36/09 - wskazał, że informacja o przebiegu służby nie jest władczym przejawem woli organu administracji publicznej (władczym rozstrzygnięciem), lecz jest oświadczeniem wiedzy i nie rozstrzyga konkretnej sprawy administracyjnej w stosunku do konkretnej osoby fizycznej. Wskazana czynność ma charakter stricte informacyjny i stanowi jedynie urzędowe potwierdzenie określonych faktów, zamieszczonych w aktach osobowych funkcjonariusza, celem ponownego ustalenia prawa do świadczeń emerytalnych. Władczym rozstrzygnięciem wobec skarżącego jest decyzja organu emerytalnego

w przedmiocie ponownego ustalenia prawa do świadczenia emerytalnego i jego wysokości. Zatem dopiero decyzja organu emerytalnego podlega kontroli sądowej. Natomiast właściwym sądem dokonującym tej kontroli jest sąd powszechny, a ten, podczas rozpoznawania istoty sprawy, jest uprawniony do weryfikacji informacji z IPN w postępowaniu dowodowym. Każdy istotny fakt w postępowaniu w sprawach

z zakresu ubezpieczeń społecznych może być bowiem dowodzony wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe. Podsumowując, Sąd Najwyższy w uchwale z 16 września 2020 roku III UZP 1/20 podkreślił, że stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 roku do 31 lipca 1990 roku nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. W tym zakresie należy brać pod uwagę (przy uwzględnieniu zasady swobodnej oceny dowodów z art. 233 k.p.c.) m.in. takie okoliczności, jak długość okresu pełnienia służby, jej historyczne umiejscowienie w okresie od 22 lipca 1944 roku do 31 lipca 1990 roku, miejsce pełnienia służby, zajmowane stanowiska, stopień służbowy, wykonywane zadania czy opinie przełożonych. Nie bez znaczenia dla oceny powyższej kwestii pozostaje także okoliczność czy funkcjonariusz przeszedł pozytywnie proces weryfikacji w 1990 roku.

W uzasadnieniu powołanej wyżej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że „państwo totalitarne” ma z punktu widzenia współczesnej aksjologii (zob. art. 2 Konstytucji) jednoznacznie pejoratywne znaczenie, co oznacza, że charakter taki ma również „służba na rzecz” takiego państwa. „Służba kogoś na czyjąś rzecz” ma charakter zindywidualizowany, odznaczający się osobistym zaangażowaniem i oznacza działalność bezpośrednio ukierunkowaną „na korzyść”, „na potrzeby” podmiotu, któremu się służy, co w przypadku służby „na rzecz” państwa o określonym profilu ustrojowym oznacza zindywidualizowane zaangażowanie się w działalność bezpośrednio ukierunkowaną na realizowanie przez to państwo jego ustrojowo zdeterminowanych zadań i funkcji. Sąd Najwyższy podkreślił również, że służba „na rzecz państwa totalitarnego” nie musi być tożsama ze służbą pełnioną w okresie istnienia tego państwa i w ramach istniejących w tym państwie organów

i instytucji. Nie każde bowiem nawiązanie stosunku prawnego w ramach służby państwowej wiąże się automatycznie z zindywidualizowanym zaangażowaniem bezpośrednio ukierunkowanym na realizowanie charakterystycznych dla

ustroju tego państwa jego zadań i funkcji. Charakteru służby „na rzecz” państwa o określonym profilu ustrojowym nie przejawia ani taka aktywność, która ogranicza się do zwykłych, standardowych działań podejmowanych w służbie publicznej, to jest służbie na rzecz państwa jako takiego, bez bezpośredniego zaangażowania w realizację specyficznych - z punktu widzenia podstaw ustrojowych - zadań i funkcji tego państwa, ani tym bardziej taka aktywność, która pozostaje w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji państwa totalitarnego. Semantyczne znaczenie zwrotu „służby na rzecz totalitarnego państwa” należy dekodować łącznie, gdyż dopiero w ten sposób uzyska się akceptowalny w demokratycznym państwie prawa rezultat wykładni pojęcia, które – nota bene – w samej treści ustawy nie doczekało się definicji legalnej (...) Taka wykładnia jest zgodna z jednolitym i utrwalonym orzecznictwem sądów administracyjnych, w szczególności Naczelnego Sądu Administracyjnego (zob. na przykład wyroki: z dnia 11 grudnia 2019 r., I OSK 2015/19, LEX nr 2865792; I OSK 2247/19, LEX nr 2799469 a także z dnia 4 czerwca 2019 r., II FSK 2018/17, LEX nr 2715899). Za pomocą dyrektyw interpretacyjnych II stopnia, można wskazać na istnienie pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa” sensu stricto i largo. Pojęcie sensu stricto powinno objąć lata 1944-1956 i wiązać się wyłącznie z miejscem pełnienia służby, o ile oczywiście nie zostaną wykazane przez zainteresowanego przesłanki z art. 15c ust. 5 ustawy z 1994 r. lub w informacji o przebiegu służby, wskazane zostaną okoliczności z art. 13a ust. 4 pkt 3 ustawy z 1994 r. 94. Pojęcie sensu largo obejmie zaś okres wskazany w art. 13b, czyli łączy w sobie cechy okresu totalitarnego i posttotalitarnego (autorytarnego) oraz pierwszego okresu po transformacji, to jest od utworzenia rządu T. M.. W tym ujęciu zakres podmiotowy ustawy jest szeroki, gdyż odnosi się przede wszystkim do funkcjonariuszy, którzy pozytywnie zostali zweryfikowani 30 lat temu i dziś są beneficjentami systemu emerytalnego. Tak interpretowane pojęcie zostanie ukierunkowane na funkcje, jakie pełnił i zadania, jakie podczas służby wykonywał funkcjonariusz. Skoro punktem krytycznym jest 31 lipca 1990 r. (rozwiązanie(...) i utworzenie (...)), to im bliżej tej daty tym mniej było w państwie elementów totalitarnych. Dekompozycja reżimu komunistycznego w Polsce miała postępujący charakter. W latach 80 w ustroju i w prawie pojawiają się elementy i instytucje świadczące o jego stopniowej demokratyzacji. Przy takim założeniu nie można z góry zakładać, że każda osoba pełniąca służbę działała na rzecz totalitarnego państwa, gdyż funkcje rozkładały się także na obszary bezpieczeństwa państwa, które są istotne w każdym jego modelu. W tym ostatnim wypadku chodzi o służbę w policji kryminalnej, niezależnie od tego komu była ona podporządkowana, ochronę granic, tak by uproszczone interpretacje nie godziły w sposób automatyczny w osoby, które prawidłowo i legalnie wykonywały swoje obowiązki służbowe po 1990 r. Potępienie należy się całemu systemowi oraz osobom, które za cenę własnego przywileju, chciały służyć formacji przemocy. Jednakże potępienie to nie może nastąpić en block, zwłaszcza w odniesieniu do osób, które na przykład pełniły wzorowo służbę po 1990 r. W każdym przypadku reguły i zasady tego rozliczenia nie mogą pozostawać w opozycji do gwarancji sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

A zatem sam fakt stwierdzenia pełnienia służby od dnia 22 lipca 1944 roku do 31 lipca 1990 roku w wymienionych instytucjach i formacjach nie jest wystarczający do zastosowania przepisów ustawy i obniżenia świadczenia, w tym także do wyłączenia prawa do dowodzenia, że służba pełniona w tym czasie nie była służbą na rzecz totalitarnego państwa, zwłaszcza gdy chodzi o osobę, której już raz obniżono świadczenie za samo jej pełnienie.

Zgodnie z treścią art. 13 b ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (aktualnie t.j. Dz. U. 2019, poz. 288 ze zm.), za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 roku do dnia 31 lipca 1990 roku w enumeratywnie wymienionych cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach., m.in. służby i jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i ich poprzedniczki, oraz ich odpowiedniki terenowe, w tym wypełniające zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze (Biuro A).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że nie zostało udowodnione, by służba pełniona przez odwołującą się S. N. w spornym okresie w Biurze (...) była służbą na rzecz totalitarnego państwa.

Z zebranych dowodów jednoznacznie wynika, że S. N. w okresie od 1 marca 1959 r. do 31 stycznia 1961 r. (z przerwą na urlop macierzyński) pracowała wyłącznie na stanowisku telegrafistki. Jej praca polegała na nadawaniu przyjmowaniu telefonogramów przez techniczne środki łączności przewodowej (dalekopisy, telefony), prowadzeniu ewidencji telefonicznej i wydawaniu ich adresatom. Odwołująca przyjmowała telegramy (wydruki z dalekopisu) z całego województwa (...) z zakresu całej przestępczości. Odwołująca wykonywała zatem wyłącznie proste czynności techniczne. Należy podkreślić, iż przy formacji – Biurze (...), w ustawie zaopatrzeniowej jest wymóg wypełniania zadań wywiadowczych i kontrwywiadowczych. Postępowanie dowodowe nie wykazało, by odwołująca takie czynności w spornym okresie wykonywała. Postępowanie to nie dowiodło również, by odwołująca się brała udział w czynnościach operacyjnych, czy też zwalczania opozycji, związków zawodowych lub wyznaniowych lub wymierzonych przeciwko K., a także dopuszczała się czynów godzących w prawa i wolności poszczególnych obywateli.

Zaznaczyć należy, iż S. N. rozpoczęła służbę w MO 1 lutego 1958 roku , a zakończyła służbę w Policji z dniem 24 maja 1994 r. Od lutego 1961 r. pracowała w Sekcji Statystyki a od 1965 r. zajmowała się dochodzeniami, systematycznie awansując.

Biorąc pod uwagę powyższe, uwzględniając charakter pracy odwołującej, okres tej pracy i zakres powierzonych jej zadań, nie można twierdzić, że pełniąc służbę w okresie od 1 marca 1959 r. do 31 stycznia 1961 r. jako telegrafistka, odwołująca działała na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu powołanej wyżej ustawy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§ 2 k.p.c. i powołanych wyżej przepisów prawa materialnego - orzekł jak w sentencji.